

Lo bofador e lo recaliu

Lou boufadou e lou recaliéu

Le soufflet et les braises

Mandadís a gratis quatre còps de l'an
Se vos agrada mandatz vostra @ corriel.

Contacte redaccion : Robèrt PERROTTO-ANDRE 04 42 06 21 20
fr 28 carrièra gambetta 13110 Lo Pòrt de Boc / Lou Port de Bouc

dr.digloss@orange

site : www.robert-perrotto-andre.f

NOVAS

Per pareisser

« Les HISTOIRES de SANDRE »
en francés per lei nulàs, muts, brets o
provençalofòbes :

*

PER DURBIR LO TALH

“QUE DALLE”= que d’ala
Florian Vernet

CAVER : creuser, dépouiller.

Ven de *cavat* (cf : une cave, cavité...)

Un ‘cave’ en argot du ‘milieu’ = victime de malfrats.

CHIOURME. ven de *chorma* = una equipa, tropa d’obriers ; banda de forçats, galerians.

CLAQUER : manjar, despensar
Ven de *clacar* = barjacar de tris e de tràs.
Cf l’expression « *clava ton claca-merda...* »

CLOQUE ven de *cloca* = gallina qu’es à coar.

Tanben = *bofiga, Estre encencha.*

COMAC. abrev. de *coma aquò*.

UN PUNT DE LENGA

Andriu Lagarda
Lo Gai Saber n° 537 junh 2015

“TAN e TANT”

Precision : **tan** = forma acorsida de **tant** davant una consonanta... « dins lo cas o lo mòt siequent es un adjectiu o un adverbe ». Ex :

- Pèire es **tant** grand coma son paire.
- D’aici Montpelhièr es **tan** luèch coma Bordèu

NB : fòra d’aquò s’escriu totjorn TANT.

- Nostre ostal es pas **tant**...
- Fa pas **tant** de freg...
- Ami **tant** l’una coma l’autra

**

ENIGMOS

Joan de Cabane

19

Poerti sus lo mitan d’au corps
ce que touto cavo assesouno
va presenti senso remords
a touto sorte de persouno.

Quand homes et fremos ensem
voulon menar joiouso vido
senso iou la passarien pas ben
et me bouton de la partido.

20

Siou pleno d'esprts animats
Deiquaus tous lei gens sont charmats
en durben lo traou d'onte pissi
n'en retirares gros servici

Vos daray gratuitement
cauvo que dedin lou moument
pouso uno exalezon que charmo
et restauro lou corps et l'armo

*

NB Solucion à la fin dau journalet

FAULA TAOISTA

« Lo SABER e la CONOISSENÇA »

Moriá lo vièlh Empeire.
A son entorn, de savis - gaire-,
caps de guèrra e devinaires,
nobles de cort que se ploravan,
dins sei mans escondent sa cara.
Tot lo pòble, emai lei gusàs,
pregan per eu, qu'aguèsse patz.
De justícia es estat un rèi ;
grands e pichons de bona fista
faguèt per totei meteissa pista,
e per totei meteissa Lei.

- Monsénher, siatz à l'artemi.
S'avètz quauqua-ren à dire ?
Una paraula per amira
avant que siguètz despartit ?

- Se va podriai encara un pauc
rendriai à un mòt tot son sens ;
son sens perdut, vertadier mau
per vosautres e totei lei gens.
Siatz à confondre, per eisemple,
la « Conoissença » e lo « Saber ».

Monsénher, vos ai pas compres.
Lei dos son ben d'un meteis temple ?

- Alòr escota aquel istòria.
Apara-mi ton'aureilha melhora.
Un jorn un òme curiós
vouguèt tot saupre sus lo peu.

Ne tire un e lo mira lèu :
au bòu èra tot bulbós.
Quauque temps passa. Ô pas gaire !
Trova un veire espès, una mena de lupi ;
e vei que son bèu peu tot de lòng es
bòuis
Inventa un estrument per veire mai
encara.
Dedins lo peu, amolonats,
de fieus mesclats, coma trenats.
Persegue de lònga son invencion
e vei que lei fieus lòngs son comols de
bofigas.
E l'òme de bramar : « Oisca ! Aquesta
empega ! »
E de bofigas puei, de ribans à molon...
« Fins finala li siáu ! Sabi tot sus lo peu.
Mèstre en SABER de peus, de tèsta e de
pèu.»

- Vaqui per lo Saber. Mai totjorn i
aurà
de monde amé lo suc pelat.
Comprene es Conoissença.
E aqui pas ges de bastança.

*

*Revirada en acorchi d'après una faula de
Perrot-tzeu.*

*

SUGGESTION

Dau temps dei vacances d'estages
de **rugbi** se duerbon per lei dròlons de
mens de 12 ans e lei dròlles fins à 16.

Lei responsables de Moviments
occitans e d'Associacions podriàn, belèu,
s'enguilhar dedins, que non pas per
aprene lo balon de l'ovalia mai per contar
en òc, à la sèr o per lo gostat, d'istòrias,
de racòntes, de blagas e galejadas,
etc....

Se pòu totjorn pantaissar d'ausir
un bèu jorn charrar lei jogaires en òc en
plaça de l'anglés saxonizat... lo « *mai
marrit enemig* » de la Lengua Nòstra.

E tot parier per lo fotut balon redond ; lo
juòc de la canastela, de la resquilhada
sus leis ersas ; dei pom pom dins una
balota... e tot e tot.

L'i a de pan sus lei canissas, sas !

TONI LO PICHON PESCADOR

cònte
en seguida dau n° 17 d'estiu 2015

Resumi per lei legeires bartassiers :

Toni s'es fach dos amics : un còrb-marin e un marsoïn qu'a sauvats de la mòrt. Dempuei seis amics l'ajudan e Tòni fa de pescas miraculósas, de còps de bòu increposables...per sa familha e lo monde.

Quauquei setmanas mai tard, son paire manda lo Tòni costat de Fòs. La plaja dau Cavau monte li a una manada de chivaus e de taurs de Camarga. Es un bòn espai per lei sòlas. Mai li fau anar ! A la vela, am'un bòn venlolet de darrièr coma encuei es aisat. Coma va disiá son reire grand tot risolent : « *Coma aquò totei lei colhons li van* ». Per s'entornar se fau mesfisar dei corrents. Se fan pas mèfi te mandan manjar lo coscos de l'autre man de la Granda Blava. Prudent, Tòni a relucat lo cèu mai d'un còp. Sòrte de la rada à man dretcha, ribeja, passa pròchi lei ragas de la Léca e de la plaja deis Aigas-docas, d'aquelas dei Còdols, deis Òrsas e de la Baumassa sota mar. Après la Poncha-de-la-vela, coma a passat Bòuaï e se sarra de Formatge, li sembla de veire quauqua-ren de gròs e de negre encalat sus l'arena de la plaja : « *Aquò's pas possible ! Es un marsoïn !* » E de verai n'a pas jamai vist un de tant pròchi, lo dròlle. De segur lei connòis ben lei marsoïns ! Quora se divertisson à faire la corsa amé lei bètas touteis velas defòra. Fau veire l'espectacle ! Tota la banda vira à l'entorn dau batèu, un còp d'òrsa, un còp de poja, davant puei, coma per te marcar la rota. E subran, plus pas degun. Una passada de temps... e la banda subrenada, , cabussa e sòrte de l'aiga d'un meteis temps e totjorn gropada. Que baleti nautic ! Quinte polida 'gimnastica sincronizada" !

Mai tot en chifrant, Tòni lo ten d'a ment lo marsoïn. Se saup jamai ! Un còp de còra d'un pèis tant grand ! Mesfisent, Tòni

s'avança, encala son barquet, e examina la bèstia: Es pan'cara mòrta. Una larga

copadura còrre tot de lòng de son esquina. De son grand uelh intelligent lo marsoïn espincha lo pichot d'òme. Tremola tot bèu just un brigon quora Tòni li passa la man dessus.

Un bòn e prudent pescador es totjorn lèst per tot auvari. Tot çò que li fau es à bòrd, ben asostat sota lo palhòl. Tòni pren una pomada, una de sòdar la plega de la pèu, e la passa dessus la cadena. Un còp qu'es d'ac abat lo sonh, resta mai d'una orassa à lo banhar d'aigar de mar qu'aquela mena de pèis es lèu cramada e tuada per lo gròs solèu. Li sembla qu'es mai viu lo marsoïn car comença de bolegar. Mai li fau s'entornar lèu à l'ostau qu'es tardier. E sensa lei sòlas. « Aia-aia-aia ! la rosta ! » Avant de partir, Tòni li manda sus l'esquina de gròs paquetàs d'augas verdas espompidas d'aiga e de bònas potingas naturalas, per li tenir de fresc e l'aparar dei ferotges e ponhents rais. Cava de cocha, puei dins l'arenc, una mena de pesquier; l'emplis d'aiga. Amé fòrça regret deixa son novèu amic. Un còp dins lo batèu li cride : « *A Dieu sias ! Bòn astre mon amic. Ten-ti ben galhard ! Deman vendrai d'ora* ». Bolega un pauc sa còra lo marsoïn qu'es lo biais de son pòble per gramacejar. Pensatz s'es content lo Tòni ! S'entorna lo còr comolat de la gaug.

Lendeman Tòni se desrevelha d'ora, se desbocharda à la lèsta, se vestis 'mé çò que trova, se bòua un crostet de pan e un tròç de potargua dins una biaça, còrre au pòrt, sauta dins son barquet e fai tirar... de vela. Quinte bon astre, fa bòn vent ! S'entorna per veire coma se ten son amic lo marsoïn, s'es un pauc mai galhard o belèu garrit de sa nafradura. I a degun sus la plaja. Nimai dins lei rocás vesins. E cerca que cercaràs... d'en pertot. Ges de marsoïn. Ren de ren. Leis uelhs clafits de lagremas Tòni s'entorna tristament àu pòrtet de Boc. E de mai à remas que lo vent li es còntre. Se pensa ren que de marridas causas : « *Es mòrt. Lei manja-mòrts l'an ja mastegat.*

Piege ! Lei pèis-feram l'an tuat ; aquestei destrucis de vida ! »

E pantaissa que pantaissaràs, pecaire ! Son còp de rema es mai que mai moligàs e se laisser anar à la deriva sensa se'n avisar. Lo malurós ! Se passan doas o tres oras. Perdut dins son pensat, laissa la freula barqueta s'aluenchar de la riba. Quora se trova pròchi de la poncha dau 'Telh de la Graciósa', d'autre latz dau gòf. Subran un nas ponchut bolega davant la proa dau ponchut, quasi sota la tèsta de Tòni e tot d'un temps una crida lo fa sortir de son sòmi : « *Aqueù de còp ! Vé lo marsoïn ! Es aquí ! Es pas mòrt !* ». Quina joia ! Pensatz ! Mai lo marsoïn a pas coma un èr de s'amuser, pas mai que d'aguer enveja de jogar. Fa que de cridar, de se n'anar, de s'entornar, e va que t'anaràs, e vira que viraràs fins au moment que lo Tòni s'avisar qu'es au ras dau ponent dau gòf. Es la poncha de la tèrra. Un còp passada la lenga de sabla sarà en mar liura e li sarà impossible de tornar venir perqué lei corrents son tròp fòrts e te bòuan au large. Comença d'aguer paur e de perdre sa sang suava. Urosament dau pèis grand que sensa relambi li fa signe de son nas e de sa crida. Tòni compren que lo marsoïn li vòu mandar d'ajuda. Li manda un bòu de còrda. Lo marsoïn l'aganta dins sa boca-bèc, tira lo barquet e nada lèu vèrs lo pòrtet. E tira que tiraràs... Fins au fòrt de Boc larga pas lo bot. Un còp dins la passa, fa quauquei sauts de sauta-chin subre leis èrsas e pica devèrs la mar granda en cridant, tot galòli.

Quora Tòni racònta son aventura à sa familha, se trufon totei d'eù :

- Aqueu Tòni ! Mai messorguier qu'eù, te digues pas ren ! Après lo còp dau còrb-marin, vaquí que nos fa lo còp dau marsoïn !

E de s'estraçar dau rire... Pasmens, sei gents restán tafurats tota la serada e **la mai granda partida de la nuech** :

- De que podrem faire d'un dròlle tant pantaiaire ?

Contunia de faire bòna pesca, lo Tòni. A cada cop es un brave bòu ! Cadun se

pensa qu'aquèu niston a bòn astre e una o doas trege-lengas se pensan qu'es em-mascat.

- Es pas normau de pescas tant miraculósas com'aquò ! E coma son pas lei dau Sénhor e bè ! son dau Malin. Pas mai.

Passan lei setmanas e lei mes. L'auton ven lèu aquesta annada 'mé sei grums, sei bofadas de vent e sei gròssas borascas. Leis aigas blancas de Ròse que se mesclan à l'aiga de mar laissan pas ren veire per pescar à la fichoira. De mai lo pèis es à faire seis affaires e bolega pas gaire. Lo temps es à cambiar de lònga e à la nineia li es enebit de s'aluenchar, emai dins la rada per marrit temps, li fau pescar que de la riba lo mai sovent.

Adonc Tòni resta pescar dins la rada quand li a ges de ronfladas. En despiech d'aquò s'entorna à cada còp a l'ostau amé çò qu'aganta son amic lo còrb-marin, de pèissilha o de pèis mai gròs. Mai leva pas lenga en degun perqué vòu pas passar per un madur un fadòli, un ninoi, tè !

L'ivèrn ven eu tanben. En mai dau vent, de la plueja, de la marrida mar, lo freg comença de picar leis avelhas, lo nas. E lei dets venon tot gòbis. Tirar de cordàs o de fielats, meme de linhas, es fòrça dolorós tament son banhats, gelats, durs e reddes. Ren d'estonant que lei mans d'òmes de mar siegan tant duras e encoissinadas. E quora te mandan un pastisson te sembla de reçaupre un còp de bacèu de bugadiera.

Maugrat la cisampa, leis raissas, la chavana e quauquei còps la granhòla, fau pasmens sortir per lo manjar. Lei bravei pescadors s'entornan mai d'un còp amé solamant quauquei pèis estransits e estransinats de se bacelar l'esquina 'mé seis aletas, tant gòbias coma lei dets deis omes.

Lo cativier es a l'agachon e lo monde comença d'aguer lo ruscle. N'i a que lo Tòni que à cada jorn que lo Bòn Dieu fa s'entorna à l'ostau 'mé bòna pesca. Un còp de miracle va ben mai à cada jorn ! S'en parla dins lo masèu. E pas que de gaire, se charra de mai en mai, mai o

mens sota nas. A la començada, i aguèt d'estonament e de trufariás, d'a-cha-pauc s'enguila la mesfisança e la suspicion. E fin finala la gelosià. La fam a pas jamai rendut lo monde boniàs. E lo freg nimai. Alora lo brave capelan visita e s'endeven lei gents dau Tòni. Dins sa tèsta se chifra qu'aquestas pescas miraculósas son segurament, quasi, una diablarià. Es tant malin lo Maufasent ! Tòni es prègat, d'un biais imperatiu, de donar bravament toteis leis explicas.

- M'avetz pas jamai vògut creire. Vos siatz trufats de ieu de lòn ga. M'avetz pres per un messorguier e un pantaiaire ! Alòr que voletz, ai plus pas ren dich e levat lenga.

E Tòni comença de contar. Lei salvaments dau còrb-marin e dau marsoïn ; coma l'aucèu negre li botèt à la ròda per pescar, e coma lo cetacèu, puei, comencèt de l'ajudareu tanben e cochèt lei flòtas de pèis vers son barquet e coma, eu, aviá plus que d'embanastar lo pèis.

- Vaqui ! I a ges de miracle e nimai de diablarià, de mascaria. Es à vosautres de mi creire. Podetz venir pescar amé ieu, mai m'estonarai fòrça que meis amics pescon per vos. Venètz ! O veiretz ben com'aquò se debana !

Ansin fan. Sei gents, lo curat, l'ancian, lo de la gendarmarià, totei lei pescadors dau vilatjon e de segur totei lei collègas de Tòni. Una flòtilheta arriba pròchi l'estèu dau focard au mitan de la rada. Lei barcas, bètas, tartanas, balancelas e nega-chins venon à l'entorn, dau barquet de Tòni, un pauc aluènchats. Escapon lo fèrre, calon lei fielats e lei palangres e espèron... Una passada de temps. Ren de ren. Pas manco una pitada. Quauqueis risolets florisson sus lei caras tanadas ; e meme quauquei desgaunhadas se pintan sus lei morres dei renares. Pasmens degun ausa de rire. Subran, una crida granda espeta. Ven dau cèu. Lei còrb-marins arribon. La chorma negra comença de virar. E vira que viraràs. A cada torn d'autreis aucèus venon au recampament. Que çaghan ! Se podon plus entendre d'òrsa à poja. Un grand còrb-marin se destaca dau grop e

cabussa dins la mar coma un meteorit. E zo ! fa pas manco un esposc. Aurià dich d'una poncha dins la graissa mòla o lo rinquinquin d'un gromandàs dins un topin de mèu o de confitura. Tot d'un temps, se mete à bolegar la superfià de la mar tant coma un bolh : vaquí lei marsoïns ! E sauta que sautaràs ! E vira que viraràs à l'entorn de la flòtilha. Cridon quasi tant fòrt coma leis aucèus lei marsoïns. E lei batèus dei badaires de montar e davalair subre leis ondas. N'i a un de marsoïn que se sarra dau barquet de Tòni e espera aquí fins que lo còrb-marin sòrte de la mar amé dins lo bèc un pèis dei gròs e se quilha sus lla barra dau timon. Alòra, tot lo monde espantats, toteis ensems, se bòtan à cridar :

- Es pas de veri ! Se pòu pas creire ! Miracle ! Remirable ! Meravilhós ! Lo brave capelan es pas aqueu que brama lo mens. Ne'n volètz d'estabosiment, d'admiracion ! Diaussi ! Son pas de manca,

Coma l'a previst lo Tòni, degun d'autre qu'eu fa pesca. Lo còrb-marin e lo marsoïn an pas fa pacha amé leis autres òmes. Son pas leis amics de totei e se ne'n manca de tant ! Pescon que per son amic vertadier. Un còp lo barquet de Tòni comolat au ras, s'entornon toteis ensems au pòrt. Tòni, sensa prene lenga fa present de sa pesca, mai se'n pensa pas que briga. Degun es oblidat. cada frema a sa faudada. Fin finala n'i a una que se sarra d'eu, lo braceja e li pèta sus lei gautas un potonàs de mamà tant gròs que n'i aurià agut per tot lo reste de la marmalha.

Un « OSCA » gigant esclata. Sei gents, sei fraires e sòrres se l'esquichon lo Tòni tan e tan que manca de pas gaire de perdre l'alèn e de s'estofar. Tota sa parentèla es à seguir. Lo curat ditz ren mai a la pissa à l'uelh. Chuchoteja e repepia sensa relambi

- A ! Aqueu d'Òrsa-popa, Aqueu d'Òrsa-popa ! Que vaqui un mai que mai brave garçon ! Va saviáu, ieu, qu'èra pas messorguier nimai qu'emmascat !

Nové pica ai pòrtas e lei còrs se duerbon... amé l'ajuda de la manjilha.

Una pança ben garnida rende fòrça fòrça ben melhor. A l'amor li fa mestier d'èstre sos- tengut de la bòna digestion.

Se n'es parlat quauqueis annadas deis agapas de pèis e dau gròs sopar de l'an de graça de 166... Aquest ivèrn foguèt mens dur per leis estajants dau pòrtet de Boc que à cada jorn Tòni s'entornava amé sa barca comolada au ras. Maugrat sa popularitat li venguèt pas la tèsta bodenflada nimai que lei cavilhas espeças. Restèt un brave gojat mai èra à quèrre sensa relambi d'aventuras e de causas d'autre monde.

- *Es de la raça tirassa !*, disiá sa grand.

Esperatz un pauc la seguida !

Un après-dinar, un pauc sus lo tard, Tòni sòrte per s'anar rabalhar de clausisses. Coma de costuma. Fau anar au fangasier de l'illa dei Marseilhès, onte subre se quilha lo fòrt de Boc. Lo marrit temps se leva. Es tot negre au ponent e aquò vau dire "Largada es en camin".

- Oou ! se pensa Tòni. Vau pas fòrça luench d'autre latz de la rada Quauquei clausissas lèu fachas costat dau fòrt e, zo ! m'entorni à la lèsta.

Mai aquò se passa pas coma l'esperava. La largada arriba tot d'un temps e ven bravament fòrta. Autanlèu la mar se fa mai marrida e leis ersas dins la rada començan de bacelar lei barris dau fòrt. La mauparada es pas luench ! S'entornar à la lèsta e à tota zuerta es pas possible que se pòu pas faire avans. E tira que tiraràs sus tei remas mon paure Tòni que la vela... Tè, Macari ! Lo barquet avança pas d'un poce. Encara urós que la mar e lo ventàs van de cotria e lo butan à la riba. Alassat, escagassat de l'esfòrç, Tòni tira à tèrra e espera la bònassa. Pasmens i a pas fòrça d'esper. Lo conois aqueu temps de m... Li ven la colèra, s'aganta lo garri de s'èstre laissat colhonar coma lo darrier dei mosis, coma un ninò !

Lo calabrun tomba - e d'ivèrn tomba lèu - Tòni se cerca una sosta per s'acantonar per se pausar per la nuech. Se tira dau còfret de la barca una marrida flaçada, un

crostet de pan negre e dur coma d'achidente, un tròç de pèis eissuch e una cocordeta d'aiga. Un pescador prudent se garda de viures de sobre per lo cas. Lei clausissas li duerbon l'apètit.

Tot d'una, tau un raubaire en catami-aula, arriba la negra nuech. Se fa la marrida sang lo Tòni ! Pas tant per eu que per sei gents, subretot la mamà, que comença de se carcanhar. De segur qu' es pas lo promier còp que s'entorna de nuech ! Mai, jamai am' una brefonià coma aquesta d'aquí.

Rosiga plan plan sa manjilha, acoconat dins sa cuberta picada, un vièlh bòutis arnat, assetat sota una tosca de tamaris pas mai gròssa coma d'una mata de porraca. Assaja de veire leis estèlas, o la luna, un lume, quauqua-ren. Li vei ren de ren. La capa dau cèu es tant ennegrida coma sueja. Se sembla que lo cèu es tant pròchi de la mar que de la tèrra e lo monde entier es ensarrat e escanat entre aquestei tres d'aquí. Lo gonflitge l'aganta au maluròs Tòni e quauquei lagremas gisclan de seis uelhs alassats de tant agachar. Aquò dura pas mai d'una virada d'uelh que lei pescadors vertadiers an pas fòrça de lagremas doçetas e quand ploran son de lagremas d'aiga amara de la mar, clafidas de sau. Son elas que devastan lei caras e que fan pareisser encara mai vièlhs que lei terranencs. Passa una altra orassa. S'assopis. Decida de s'empalhar e de dormir que i a pas ren d'autrei à faire. A la guèrra... coma dison.

Un cascalhadís li fa auçar l'aurelha. Duerbe l'uelh. Son amic lo marsoïn es aqui, ras dau barquet. Tòni s'aubora e se sarra d'eu. L'autre, sensa bolegar li manda una crida de gaug. De la barqueta Tòni se clina e li careça l'esquina. Es garrida la plega. Bolega la còla lo marsoïn e - Tòni l'auriá jurat - ronca coma una gata. A pas jamai sachut s'aquò foguèt de verai o se se l'aviá pantaissat !

- Brave Marsoïn, te merceji d'èstre amé ieu.

Rassegurat de la preséncia de l'amic aquatic, se torna dormir. Un còp d'esquinas, resta à remirar la negra nuech. Li sembla que quauqua-ren d'encara mai

negra que la sornura s'es ajocat sus una branca de la tamarissa. Una mena de « croâ- croâ » respònd à son interogacion muda.

- Òou ! collega corb-marin ! Tu tanben mi ven tenir d'a ment ?

S'auhora e se sarra de l'aucèu que sensa bolegar li manda una altra crida mai doça que ven roconament bijarre quora li careça lo suc emplumassat d'un plumet.

- Aqueste còp es pas de semblant. Siáu pas à somiejar ! Brave Còrb-marin. Te merceji força de mi tenir d'a ment tu tanben !

E s'endorme lo garçon per tot de bòn aqueste còp.

Au mitan de la nuech Tòni se desrevelha subran : lo vent a calat e la mar es pas gaire encolerida. Una volada de gròs gabians, de grizards, passa en cridant ; s'entornan a l'Illa Granda per acabar sa nuech. Aquò's signe que lo « *marrit temps à la mar* » es finit, o quasi. Tòni clina lo nas e son agach tomba sus la massa sorna de la fortelessa. Un pichon lume ? Estrani ! Dins lei barris un ponch lusent tròuca la nuech.

- Qu'es aquò ? Mi fau veire ! Degun resta dins lo fòrt abandonat per l'ora. Belèu que quauqu'un s'es estat perdut o a pas poscut, coma ieu, s'entornar à l'ostau ! Belèu qu'es nafrat o en perilh ?

E Tòni s'encamina vèrs lo fòrt. De nuech, 'mé leis anganas e la palun aquò's pas aisat. Maugrat lei dificultats arriba au pont-levadís dei dogas. Lo lume se vei plus levat quauquei rapides rebats de temps en temps. Se sarra de la massiva vièlha pòrta de l'entrada. Es entre dubert lo portau, una briga chironarat e arroinat . D'escondons Tòni s'enfaufiela dins un estrej corredor sorn. Espera un momenton per se prendre seis amiras. Connois l'endrech tant coma sa pòcha car li es vengut mai d'un còp, mai solament de jorn ; e de nuech es pas parier ! Ges de brut à despart de la miauladissa dau vent e dau tarabast deis èrsas còntre lei ròcas e lei muralhas de la fòrtelessa. Dificile d'ausir quauqua-ren d'autre !

Avanca a la popa lòng la paret dau camin de rònda, vira à man drecha e s'avisa d'un rai de lume que sòrte d'un fenestron de la granda torre. Per i arribar li fau passar una altra pòrta mai estrecha que la de l'intrada mai pron granda per laisser passar un carri. I a degun. Marcha au pas dau lop dins un corredor tant lòng que se vei pas lo bot. Ne'n volètz de pòrtas ? de cada costat n'i a. E dins la pòussa dau sòu... vei un molon de piadas.

- Aquela empega ! Degun mai son pas de manca lei marcas de pès. Se i a d'esglaris son pas d'aucèus. Mèfi Tòni ! Coratge !

En risolent se rememora leis corses d'istòria dau brave curat Benezet e lo dire dau Manescau de Turenne : « *Tremolas carcassa, mai tremolariás encara de mai se sabiás monte te meni !* » Au bot dau corredor i a d'escaliers tant larges coma aquelei de la gleisa granda qu'a vista sus leis imatges coloriat d'un libre de la messa. N'i a un d'escalier que monta e un que davala. Monte van ? Lei piadas davalan tanben. Tòni se choisís de lei seguir. D'enbas parte un autre corredor. S'ausís coma d'une renada sorda, à la chut-chut. Es de mens en mens rassegu-rat lo valent. Se sembla que de monde se charpinhan. Lei vòtz venon dau fons dau corredor, à man drecha. Lo lume tanben. Tòni se descauça qu'a paur que sei sòlas de bòsc -cli-cla- s'entendon e lo traïsson. Marcha sus lo poncha de seis artèus, tau un cat-fer, fins au fons dau passatge. Lo lume e lei vòtz venon d'aquí d'enbas. D'a cha pauc, s'avança e fa tèsta sus un repaus redon, una mena de terrassa embarrada d'un pareton. D'aqueu repaus devalavan d'autreis escaliers fins à una sala redonda, granda e auta que son plafon se vei aut sus sa tèsta. Tòni se clina per en dessus lo pareton. Espincha 'mé la mai granda prudéncia e, vivament se jita d'arrier. En bas dins la sala, à l'entorn d'un bacin redon - una mena de pesquier - una tropelada d'òmàs es à se garrolhar. Escòrnas, menaçes e còps de ponh gisclan un pauc d'en pertot. Lo calme ven d'un còp. Chuchutaments, gròs uelhs que rotlan, ussas en batalha e, subran, mai de cridas petan, de pataca-

das e baceladas seguisson. S'arresta pas la satonada. Lo ressòn de la auta sala empacha Tòni de comprene la rason de la disputa mai après que son aurelha s'es facha au chafaret compren : lei piratas – segurament que son d'aquelei maufatans – se pensa, se charpinhan per lo grand còfre dubert comol au ras de pèças d'aur e d'argent, de pèiras preçiosas escrinceladas, de gemas brutas, de belòias, braçlets, colonàs, pendants, espilhetas, e d'un molon d'objècts preciós, de vaissèla de vermelh, de cibòris e d'anaps d'aur, de candelièrs d'argent e de causas qu'a pas jamai vistas, lo Tòni. Encolerit se murmureja :

- A lei marridàs, lei raubaires, lei bregands ! Benda d'assassins, de criminans, de naufragaires e...e... ! Bordilhas dau monde !

Troba pas de mots tant durs per aquestei sensa fe e maucresents. Tòni se pensa tant fòrt seis escornas que s'escapan de sa boca e lei darriers mòts s'entendon Malür de malür!. Tot d'un temps lei piratas lèvon lo nas, veson la tèsta dau Tòni, se ronson toteis ensems coma ren qu'un òme, dins leis escaliers. Quina bramadissa !

- Nos lo fau l'agantar aquest espinchaire, lèu-lèu, e de tota fòrça, que siegue mòrt o viu. Belèu que n'i a d'autrei d'esconduts

Leis espera pas Tòni, sas ! e à cambas que m'ajudan s'enfugis per un autre corredor. Gita pas manco un uelh darrier. Escala à tota zuerta e de viseta una volada d'escaliers, desemboca dins... Ö Malür ! la mauparada ! Au fons de la corta galarià pas ren que la paret, ges de canton per s'escondre. La galararia destrauca pas. N'i a pas qu'una porta qu'es son solet esper. Desalenat, buta lo lord panèu de bòsc ferrat que se duerbe, entra, vòu s'embarrar e clavar la sarralha mai... ges de sarralha nimai. E ges d'autra sortida. Es un cafochon bòrni. Per lo fenestron? Belèu? Sauta sus lo releiset e s'avança de ventre vers lo clar lume de la luna que ven de sortir dei nívols. Coma s'aprèsta à sautar au sòu, se clina e, vei tant solament que lo vuege ! Ò pecaire ! Se trova à l'estanci lo mai aut de

la torre. Dins sa corsa fòla per s'escapar deis arpas dei piratas, s'es enganat de corredor e d'escalier. Impossible de s'enfugir per lo fenestron. Tòni es prisonier. Es estat tant agantat coma un garri. Espera plus de se salvar. S'enfaça de la pòrta, escarta sei cambas, crosa sei bras sus son pitre e, auturòs, redreissa sa tèsta. Bravament ten targa.

La pesanta pòrta es duberta à còps de pès. Quauquei piratas se ronson sus lo paure garçon e l'aganton maugrat sa defensa. La chorma descadenada brama de menaçes e d'escòrnas. Lo paure Tòni es cargat de cadenas, gitat sus l'esquina d'un gròs ors pelós e gòi. En cantant de cançons que se podon pas repetar, dei cançons à beure e... d'autrei, s'entornan lei bregands à la sala auta dau bassin.

Tòni es bandit a tèrra 'mé marridarià. S'escarcalha leis uelhs per s'acostumar au lume dei pegons que tuban mai que çò qu'esclairan. Vei de molons de trònhas ferrotges : una d'un nas tant roge que se dona d'èr d'una poma d'amor, una altra encara lo morre barrat d'un bandèu negre - li manca un uelh e quauquei tròcs, una camba de bòsc, un cròc de fèrre en plaça de la man. Cadun dei afrós a quauqua-ren de mens o de mai. E coma totei lei marrits fèrs dau monde an lei braç e la pèu pintada de marcas, de tatoatges. E lo vèstit non ! Es ren de va dire ! Embraiats de totei lei biais conoisuts e inconoisuts sus totei lei mars e oceans de la tèrra. Totei aquelei maufatants an qu'una soleta causa pariera : una fàcia marrida, barbuda, clafida de cicatriz pallinètas o porpras. Aqueleis espelofits e mau-penchats se trufan de l'élegancià e subetot de la netitge. De segur que se desbochardan que quand cabussan dins la mar o que tomba una chavana !.

Seguida e fin per Nové 2

***

Solucion enigmos

20 : la boutto

21 : la camiso

Marrida novèla

Avèm perdut Joan Saubrement
despartit lo 15 de setembre 2015.

Es estat una pèira d'angle de
la Lengua d'Òc, aquèu monument
milenari.

Nos permetèt de descobrir la
Lengua nòstra – mespresada e rau-
bada- en 1990. Son ajuda nos es
pas jamai estada de manca.

L'avem gramcejat mai d'un
còp mai, ara, pregam lo Cèu de li
pagar son salari bravament qagnat.

A Dieu l'amic Joan.

-
La redaccion dau jornalet.

Òu Pacalians !

Desrevelhetz-vos !

Bolegam !

Restem

'PROVENÇAUS

PACA PAGUA PAS

LA PART DAU COLIBRI

Un incendi gigant espetèt un jorn dins
una sèuva dei grandaràssa. Sabi plus
monte. En Africa ? En Amazonia ? Mai
çò que sabi de segur es qu'un molon
d'aucèus de totei menas i reston e
subretot lei mai pichonets, lei mai
mistolinets : lei que li dison tanben tant
son menuts , minusculs : 'aucèu-mosca'
Son lei **colibris**.

Cremava tot lo fuòc. Lei bèstias
s'enfugissián à la lèsta, à pautas e alas
que m'ajudan e se recampavan ras lei
ponchs d'aiga, rius e lònas. Aquí espe-
ravan sa subrevida.

Dins una lòna s'èra assostat una dei
gròssas (elefan o tapir ?). Suau se
banhava la pèu.

Arriba un colibri. E volestreja que
volestrejaràs... Beve quauquei degots
d'aiga à la lòna e se'n va lèu. Quauquei
minutas mai tard s'entorna. Torna beure
e se'n va encara. Es intrigada la bèstiàs-
sa. Allora li mòurre question :

- Mai de que fas ? Beure, t'enanar,
t'entornar, beure mai, t'enanar mai e
coma aquò sensa relambi. Resta aquí
per beure d'aise tot ton sadol.

- Bevi pas solament per ieu. Siáu à
far provision d'aiga. La pòrta puei à
l'endrech lo mai caud e la jita en dessús
lo fuòc.

- Ô pecaire de tu ! Mai siás ridicul.
Creses que quauquei degots d'aiga
amorçaràn aqueste fornàs ?

- Ne'n sabi pas ren. Mai aurai
fach mon pretzfach e ma part.

*

* *